

۶. سُری‌ها و کُرُن‌ها درست در محل‌هایی قرار گرفته‌اند که در گام‌های بزرگ به جای آنها دیزها و بمل‌ها باید بیایند.

از مطالب فوق برای یافتن «سلاح کلید» از روی تونیک و همچنین یافتن تونیک از روی «سلاح کلید» به این نحو استفاده می‌کنیم:

همیشه فاصله‌ی تونیک و روتونیک باید سه ربع پرده باشد. پس هر وقت که تونیک، نتِ ربع پرده‌ای نباشد حتماً نتِ روتونیک یک نتِ ربع پرده است و همین ربع پرده آخرین علامت ترکیبی در «سلاح کلید» است و بقیه‌ی علامت‌ها که حتماً دیز یا بمل هستند باید قبل از این علامت قرار گیرند تا گام به درستی تشکیل شود.

مثال: می‌خواهیم روی نتِ دو دیز گام شور تشکیل دهیم. سه ربع پرده بالاتر از تونیک می‌شود نتِ ر سُری که آخرین علامت ترکیبی در «سلاح کلید» است. پس طبق توالی دیزها (سُری‌ها همیشه با دیزها مربوط هستند) باید در «سلاح کلید» فا دیز، دو دیز، سل دیز و ر سُری بگذاریم تا بتوانیم گام شور را از مبدأ نتِ دو دیز به دست آوریم. مثال دیگر: روی نتِ دو می‌خواهیم گام شور ببندیم. سه ربع پرده بالاتر از نتِ دو می‌شود ر کرن. دقت کنید که سه ربع پرده بالاتر از دو، نتِ دو دیز سُری نمی‌شود زیرا قبلاً هم گفتیم که دو نت با یک اسم در یک گام نمی‌توانند باشند. پس نتِ ر کرن آخرین علامت ترکیبی در «سلاح کلید» است و طبق توالی بمل‌ها (کرن‌ها همیشه با بمل‌ها مربوط هستند) باید در «سلاح کلید» سی بمل، می بمل، لا بمل و ر کرن قرار گیرد تا گام دوی شور تشکیل شود.

مثال دیگر: می‌خواهیم روی نتِ می بمل گام شور بسازیم. سه ربع پرده بالاتر از می بمل که تونیک است می‌شود فا کرن که آخرین علامت ترکیبی در «سلاح کلید» است. طبق توالی بمل‌ها باید در «سلاح کلید» سی بمل، می بمل، لا بمل، ر بمل، سل بمل، دو بمل و فا کرن بگذاریم تا گام می بمل شور تشکیل شود. حال برای تمرین تمام بیست و یک نت را نام ببرید و روی هر کدام مانند مثال‌های بالا گام شور تشکیل دهید.

برای یافتن تونیک از روی «سلاح کلید» دانستیم که سه ربع پرده پایین‌تر از آخرین علامت ترکیبی که همیشه ربع پرده است تونیک قرار دارد. مثلاً در «سلاح کلید» داریم: سی بمل، می بمل و لا کرن. سه ربع پرده پایین‌تر از آخرین علامت ترکیبی (لا کرن) می‌شود سل، و به این ترتیب مسلماً در گام سل شور هستیم. یا در «سلاح کلید» داریم: فا دیز، دو دیز، سل دیز، ر دیز و لا سُری. سه ربع پرده پایین‌تر از لا سُری که آخرین علامت ترکیبی است، می‌شود سل دیز که تونیکِ گام است.

روی صداهای کُرُن‌شده و سُری‌شده نیز ممکن است گام شور بسته شود ولی این کار اصولاً معمول نیست چرا که گام شور یک ربع پرده بیشتر ندارد و با کمی دقت متوجه

فهرست

۷	مقدمه‌ی ناشر
۹	مقدمه
		فصل اول
۱۱	صوت
		فصل دوم
۲۱	زمان
		فصل سوم
۳۵	گام‌ها
		فصل چهارم
۴۷	گام‌های ایرانی
		فصل پنجم
۶۱	علائم و مشخصات
۶۷	خودآزمایی

Shiraz-Beethoven.ir

مقدمه

موسیقی نظری (یا تئوری موسیقی) بین‌المللی و ایرانی خود مبحث مفصلی است که باید جداگانه تحصیل شود و موسیقی‌دان به این نحو معلومات علمی موسیقی خود را تکمیل نماید. در این زمینه کتاب‌های متعددی چاپ شده است که علاقه‌مندان می‌توانند با تهیه و مطالعه‌ی آنها که خود محتاج به صرف وقت کافی و دقت و ممارست زیادی است با این رشته آشنایی کامل پیدا نمایند.

کتاب حاضر در واقع گلچینی از مطالب ضروری و لازم موسیقی نظری است که صرفاً برای نوازندگانی که بیشتر وقت خود را صرف نواختن و اجرای موسیقی می‌نمایند و احیاناً به علت اشتغال به تحصیل یا امور دیگر فرصت کافی برای مطالعه‌ی علوم مربوط به موسیقی را ندارند تهیه شده است. به عبارت دیگر این کتاب برای نوازندگانی است که موسیقی را از روی نت فرامی‌گیرند و ضمناً تمایل دارند که منشأ پیدایش آن را بدانند و تا حدودی با علامات و مشخصات و اصطلاحات مربوط به آن آشنایی پیدا نمایند تا به اصطلاح در این زمینه بی‌سواد و غامی نبوده باشند.

بدیهی است علم موسیقی نیز مانند عمل موسیقی دامنه‌ی وسیعی دارد و چنانچه هنرجویان بخواهند به آن احاطه‌ی کامل پیدا نمایند باید کتاب‌های متعددی، از جمله موسیقی نظری کامل، هماهنگی (هارمونی)، کنتربان، ارکسترشناسی، سازشناسی، سلفژ (سرایش)، دیکته‌ی موسیقی، فرم موسیقی و غیره را فراگیرند.

فرامرز پایور

Shiraz-Beethoven.ir

برای رفع مشکل دوم، پنج خط از بالا و پنج خط از پایین یازده خط را جداگانه رسم می‌کنیم و نت‌هایشان را روی آنها می‌گذاریم. ضمناً اثر خط وسط را نیز به صورت خط چین رسم می‌کنیم:

فا ر سی سل می دو لا فا ر سی سل می دو لا فا ر سی سل می دو لا

سل می دو لا فا ر سی سل می دو لا فا ر سی سل می دو لا

به این ترتیب اگر به نت‌های بم احتیاج داشتیم پنج خط پایین را برای نوشتن انتخاب می‌کنیم و اگر به نت‌های زیر [ذیل] احتیاج بود پنج خط بالایی را مورد استفاده قرار می‌دهیم. برای اینکه بتوانیم مشخص کنیم کدام یک از پنج خط را برای نوشتن نت‌های خود انتخاب کرده‌ایم علامتی به نام کلید برای هر کدام از آنها وجود دارد.

پنج خط بالایی را با علامت C نشان می‌دهند و چون شروع ترسیم آن از روی خط دوم پنج خط است و روی خط دوم نت سل قرار گرفته، آن را کلید سل می‌نامند. پنج خط پایین با این علامت F مشخص می‌شود و چون خط چهارم پنج خط پایین بین دو نقطه‌ی این علامت قرار دارد و روی خط چهارم نت فا قرار گرفته، آن را کلید فا می‌نامند. نت مشترک بین دو کلید نت دو است که زیر پنج خط اول (بالایی) و روی پنج خط دوم (پایینی)

Shiraz-Beethoven.ir

برای نشان دادن پنج صدای فرعی کافی است علامت‌های آنها را قبل از هر نت قرار دهیم. هر کدام از پنج خط را حاصل می‌نامند: